

Lando de Kontrastoj

ISLANDO

La disvolvado de la rimedoj de komunikoj, kaj ĝia rapideco ĉiam pli grandiganta alportas — kiel dirite — « la mondon ĉe via pordo ! »

Sed kiu pensas pri Islando ?

Se oni parolas pri ĝi, oni tiam imagas landon kvazaŭ nekonatan, lokitan ie ĉe la Norda Poluso, tute kovritan per glacio kaj precipe negastaman...

Sed tamen...

Islando, kun 103.000 km² estas tiom vasta kiom 18 francaj departementoj. Ĝi mezuras 300 km. de la nordo al la sudo, kaj 500 km. de oriento al okcidento.

Ĉu ĝi estas tamen tiel izolita ? Ĝi kuŝas je 850 km. de Skotlando, 1050 km. de Norvegujo (tio estas la distanco de Dunkerque al Perpignan !). La Feroa-insularo kuŝas je 400 km. kaj la Groenlanda bordo je 350 km.

Oni ofte nescias, ke Islando estis malkovrata je la IX j.c. kaj loĝata ekde 874 de Norvegaj marveturantoj, kiuj lokiĝis tie kun siaj sklavoj (el irlanda kaj skota deveno), kiujn ili estis kaptintaj okaze de aliaj marekspedicioj.

—o—o—o—

La unua formo de registaro estis respubliko, en kiu la potencon posedis la ĉefoj (Godar). Estis 39 ĉefoj, kaj ĉiu samtempe estis ĉefpastro de la nordaj paganaj dioj (tial, oni nomis ilin « godar » - god = dio).

La unua kunveno de la Parlamento okazis en 930, ĉe la loko, kiu ankoraŭ nuntempe nomiĝas « Thingvellir » (parlamenta ebenaĵo).

La unuaj leĝoj devenis de norvega leĝaro, sed ĉe la komenco ili estis nur parolaj leĝoj, kiujn oni eldiris dum la kunvenoj de la « Althing », kiu funkciis ankaŭ kiel tribunalo. La skribitaj leĝoj datumas de 1117-1118, kaj ili estas la unuaj dokumentoj konataj en la islanda lingvo. Ĝis tiam, estis do necese scii ilin perkere, kaj ofte junuloj restis ĉe iu leĝosciulo por studi kaj lerni la leĝojn.

En la jaro 1000, la Althing decidis la pacan alprenon de la kristanismo, kaj tio okazigis la alprenon de nova alfabeto (por anstataŭi la runan alfabeton tiam uzitan) kaj la kreadon de lernejoj, kie oni studadis la novajn sciencojn de la katolika eklezio.

Tiupoke ankaŭ islandaj marveturantoj alboriĝis ĉe Labrador kaj verŝajne veturis ĝis la elfluejo de la Saint-Laurent-riverego, tiel malkovrante la amerikan kontinenton preskaŭ 5 j.c. antaŭ Kristoforo Kolombo !

Dum la sekvantaj jarcentoj plivastiĝis la eposaj rakontoj, konataj sub la nomoj Edda aŭ Saga, kiuj rakontis la islandan historion, kaj la historion de la reĝoj norvegaj aŭ alilandaj.

Se oni eldonas nuntempe tiun literaturon per moderna ortografio, oni konstata, ke ĝi povus esti la verko de nuntempa verkisto kaj la hodiaŭaj infanoj spertus ne multan malfacilaĵon por ilin legi.

Je la XIII j.c. Islando transpasis sub la superpotenco de la reĝo de Norvegujo, kaj de 1331 ĝis 1918 sub tiu de la reĝo de Danujo. En 1550 mortis, murdita, la lasta katolika episkopo de la lando. De tiam, la luterana religio estas la ŝtata religio, ektrudita de la Danoj.

Islando suferis grandnombrajn plagojn : vulkanajn erupciojn (10 dum nur la 14 j.c.), nigran peston, kiu en 1402 pereigis 2/3 de la enloĝantoj, malsategon en 1785, kiam 9.000 personoj mortis pro malsato. En 1695, la insulo estis ĉirkaŭita de flosantaj glacioj, kio pliakrigis la klimatajn kondiĉojn jam sufiĉe malmildajn. Ĝis la komenco de la XIXa j.c. Islando suferis ankaŭ pro la dana komerca monopolo, kaj poste pro la kontinenta blokado de Napoleono.

Dum la XIXa j.c. tamen, la vivkondiĉoj pliboniĝis. En 1818, oni fondis la Nacian Bibliotekon, kaj ĉirkaŭ 1830, la ekonomia progreso okazigis politikan vekigon. En 1840 aperis nova homo, Jon Sigursson, kiu dum kvardek jaroj estis la politika ĉefo de la lando, kaj la kaŭzanto de la luktado por sendependeco. Neniu ĉefa ŝanĝo estis atingita tiel longe dum Danujo havis konservativan reĝimon. Sed en 1901, provoj estis ekentreprenitaj celante al kontentiga solvo pri sendependeco. En 1918, la 30an de novembro, la luktado por tiu sendependeco finiĝis per la AKTO PRI PERSONA UNUIĜO kiu ligis Islandon al Danujo, sed lasis al ĝi sufiĉan memregecon en la administrado de siaj aferoj. La kondiĉoj de tiu Akto estis validaj dum 25 jaroj. Estis ankaŭ antaŭvidita, ke ek de 1940 Islando povus peti ĝian reekzamenadon. Tion faris la Islanda Registaro, kaj post ĝenerala popolvoto, la Sendependa Respubliko Islando estis proklamata en Reykjavik, la ĉefurbo, la 17an de junio 1944.

Islando (aŭ lando de glacio) ŝuldas sian nomon al la norvega vikingo Flocki, kiu preterpasante ĝian bordon en 864, vidis nur glacieron. Malgraŭ ĝia nomo, ĝi kuŝas sube de la polusa cirklo, krom la kabo de Fifstan kaj la insuletoj en la Nordo. Ĝi estas lando grandparte montara. La malaltaj regionoj kuŝas ĉe la sudo, kie la marbordo estas ebena ; tial ĝi estas malpli loĝata kaj frekventata de la ŝipistoj ol la nor-